

omikan, južni Italijan je analfabet. Italijanski parlament s svojimi nelogičnimi in vročekrvnimi debatami je zvesta slika te kulturne needinosti. Tudi moderni Rim naredi na prvi pogled vtisk igravca, ki igra svojemu značaju neprimerno vlogo. Pisatelj pravi: „Moderni Rim, ta poslednji stvor romanstva, se pač ne more primerjati niti z antičnim Rimom, niti z Rimom preporoda, niti z Rimom katoliške cerkve. Ta moderni italijanski Rim je najbornejši, najneznatnejši izmed vseh, in pečat dekadence mu je vtisnjen na čelo.“ (Str. 208.) Poseben dokaz za dekadenco italijanstva nudi pisatelju tudi vihravo in nenravno vseučiliško dijaštvo. A jaz sodim, da se naj Slovani nikar

zami videl kristaliziran v eni točki. A v Vatikanu se vidijo dolgi hodniki, molčeče pisarne in resni Švicarji. Kardinale niso vsakomu na razpolago, in v najugodnejšem slučaju se dobi kak monsignor, ki se dá „interviewati“. A ta pove svoje lastne subjektivne nazore, ki se večinoma odlikujejo po onem lojalnem konservativizmu, ki diči vestnega uradnika. Tudi gosp. Vošnjak je našel svojega monsignorja, kakor piše, o katerem pa ne vemo imena. „Papeška diplomacija“ je gosp. pisatelju jako imponirala vsled „nedosežne spretnosti“ in „nenavadne rutine“ (str. 215.) A ta častitljivi monsignor pač ni bil ustvarjen za demagoga; morda bi bil g. pisatelj dobil v Vatikanu marsi-

Domači obrti na Kranjskem: Izdelovanje „suhe robe“ v kočevskih hribih.

ne tolažijo z dekadenco romanskih narodov, kajti dokler je ljudstvo naravno dobro — in tega je na Italijanskem še mnogo — je vedno opravičeno upanje, da se narod povzdigne. Tudi vseučiliščniki italijanski imajo svoja katoliška društva, ki delajo sicer tiho, a vedno intenzivneje in se razširjajo posebno po severno-italijanskih vseučiliščih. To je gotovo znamenje pravnega preporoda.

Pisatelj je bil tudi v Vatikanu. Zanimiv obisk! Popisi žurnalističnih obiskov v Vatikanu, nosijo večinoma znak razočaranja. Toliko se piše o „tajnah vatikanske diplomacije“, o „nitih, ki so napeljane v Rim iz celega sveta“ itd., in zato mika pač vsakega publicista, da bi šel tja in ves katolicizem z vsemi svetovnimi zve-

katerega drugega, katerega državnopravni nazori bi se mu bili zdeli bolj primerni — in nam tudi. Obiskovavci ponavadi iščejo tam odgovora na dnevna vprašanja. A tega ne najdejo, ker je pogled kurije obrnjen bolj v tok stotetij, kakor pa v trenutno sedanost. To je velika modrost centralnih vlad, da prepuščajo sestavnim delom potrebno avtonomijo, da varujejo bistvo enote, ne da bi prikrajševale samostojne delavnosti majnih upravnih skupin. Zato imajo v katoliški cerkvi škofije toliko avtonomijo, da je ohranjena potrebna samostojnost posameznih delavcev in hkrati zagotovljena edinstvo v veri. V tem jasnem stavku je obsežena vsa „skrivnostna diplomacija vatikanska“. Katoliška cerkev ima v Vati-